

Med lys og lykte – ved og hjertevarme,

- et tilbakeblikk på Strømløse Steigen sett i et beredskapslys...

Som ordfører i Steigen vil jeg prøve å formidle opplevelser og erfaringer som en strømløs uke ga meg som beredskapsansvarlig i kommunen, basert på dagboknotater.

25. – 30. januar stanset Steigen på mange måter opp, en uke ble annerledes, tatt ut av sin sammenheng med resten av året. Den moderne tids teknologi og vår evne til å tilpasse oss i hverdagen ble avdekket, vår sårbarhet og vår styrke kom fram. Våre beredskapsplaner var oppgraderte, nyrevidert og vedtatt i fjor. Vi var beredt, men for hva?

Torsdag

Like over midnatt natt til torsdag ble det brudd på hovedforsyningen til kommunen, men strømmen forsvant ikke før også reservelinja svikta torsdag morgen. Vi tok det med ro. Strømmen kom nok snart. Kraftlaget søkte etter feil og det ville nok ordne seg i løpet av dagen. Det snødde, det blåste. Kommunens ledelse vurderte situasjonen, ba skolebussene vente mens det ble avgjort at ungene måtte sendes hjem. Det blir fort kaldt, og uten strøm er det lite som fungerer. Før vi sendte ungene hjem måtte det sjekkes at de minste hadde noen å komme hjem til.

Ut på dagen kalte vi inn til det første møte i beredskapsgruppa. Det var ikke lenger sikkert at strømmen kom den dagen. Vi måtte sørge for at de på eldresentrene hadde det varmt, at eldre og syke som bodde hjemme fikk hjelp, at syke og funksjonshemmede som var avhengig av hjelpeapparater fikk nødstrøm, at vi fikk informasjon ut på distriktssendinga for de som hadde batteriradio eller bilradio. Steigentunet med 70 beboere, fødestue (der fødsel var på gang), akuttplass og legesenter hadde selvfølgelig aggregat. Folk fikk et nummer de kunne ringe hvis de hadde telefon. Noen hadde ikke fasttelefon, noen hadde ikke mobiltelefon, noen hadde ingen av delene. Telenor har beredskap på 20 – 24 timer med nødstrøm på sentralene. Når telefonen ikke virker, virker heller ikke alarmtelefoner, vakttelefoner, sentralbord. Renseanleggene på vannverkene virket heller ikke. Vi sendte ut kokevarsel. Vi ba folk se til naboene. Vi ba folk følge med på distriktssendinga for nærmere informasjon. Vi krysset fingrene for at det går bra til neste dag. Da ville selvsagt strømmen være tilbake. Det snør.

Fredag

Ingen strøm fredag morgen. Det blir kaldere. Vi må få tak i flere aggregater. Sivilforsvaret kan skaffe. Vannverkene må få strøm, vannforsyninga må ikke fryse. Møte i beredskapsgruppa kl. 10.00. Utvidet med lensmann, sivilforsvar, brannvakt. Hjelpekorpsset tilbyr å hjelpe hvis det blir nødvendig. Vi ber kraftlaget informere over radio. Hjemmesiden har ikke innbyggerne tilgang til. Vi ber butikkene holde åpent. Folk må få batteri, fyrstikker, stearinlys, nødvendig mat, bleier. Vanskelig for butikkene. All prising, veiing og betaling er strømvhengig, selv dørene trenger strøm for å åpnes.. Bensinstasjonene trenger strøm til pumpene. Bare en stasjon har aggregat. Aggregatene må ha diesel. Hjemmetjenesten må ha bensin på bilene. Bøndene sliter for å få melka. Det er over 100 gårder, mellom 60 og 70 melkebruk. Noen har aggregat, andre ikke. De deler på aggregatene og melker døgnet rundt. Noen av de kommuneansatte som ikke kunne gjøre sitt vanlige arbeid ble bedt om å stille som vakter på eldresentre i regi av hjemmetjenesten. De har normalt ikke bemanning hele døgnet. Vi informerer Fylkesmannens beredskapsavdeling. Vi får beskjed fra kraftlaget at strømmen kommer før halv fire. Vi puster ut. Det går bra!

Strømmen kommer, blir i 25 minutter og forsvinner. Dette går ikke bra! Vi kaller inn til nytt beredskapsmøte kl. 19.00 på Steigentunet. Der er lys og varme. Vi har bestilt 4 aggregater fra

forsvaret for å avhjelpe gårdsbruk. De klargjøres på Bodø Flystasjon. Dyrehelsa og vannforsyning får fokus etter at liv og helse til folk er nogenlunde under kontroll. Vannet må ikke fryse. Dyrene må ikke lide. Beredskapsgruppa blir utvidet med representant fra kraftlaget. Vi trenger direkte informasjon. Er det noen vi har glemt som trenger hjelp? Er det noen som ikke får sagt fra? En gruppe fra helse, omsorg og ambulanse setter seg ned og går gjennom bygd for bygd. Vi oppfordrer alle sterkt til å besøke naboen som bor alene. Vi bestiller flere aggregater fra Vesterålen slik at alle eldresentrene får strøm. Det tar nesten et døgn fra vi bestiller til de er montert i kommunen. De skal driftes.

Ambulansen kommer inn til Steigentunet, er vanligvis stasjonert i hver sin del av kommunen. De holder kontakt med AMK - sentralen. Vi får melding om at det er fare for at helseradioen detter ut. Normalt har vi legevakt natt og helg i nabokommunen, men blir enig om at legene setter opp bakvakt i kommunen i tillegg. Føler utrygghet fordi mange ikke har telefonforbindelse. Melding på radio at de kan ta kontakt med Steigentunet dersom de trenger hjelp. Bemanner opp vaktentralen. Blir enig om å bruke lokalradioen lørdag, og evt. søndag hvis nødvendig. Det er ikke distriktsending i NRK i helgene. Vi skal på lokalradioen kl.10, kl.14 og kl. 18 i helga. Radiomedarbeidere i Hamarøy stiller opp frivillig og velvillig. Det settes opp vaktlister på eldresentrene fram til mandag morgen for sikkerhets skyld. Vi får ut informasjon om klokkeslett for sending på lokalradioen og telefonnummer som kan ringes før Avisa Nordland går i trykken fredag kveld.

Folk får avisa lørdag fordi posten klarer å levere. De sorterer post med hodelykter og varmedresser. Noen av de ansatte i skole, barnehage og administrasjon omdisponeres til vakter i hjemmetjenesten eller til å følge hjemmesykepleien. Gårdsveier snør igjen, og med dårlig telefondekning må en kjøre etter hjelp dersom det trengs. Da er det greit at det er to i bilen. Vi planlegger for hele helga, men regner med at de fleste har strøm lørdag. Da kan vi flytte aggregatene til Leines/Helnessund som vi tror sist vil få strøm på grunn av linjefeil lokalt.

Lørdag

Det snør. Blåser, blir kaldere. 12 -17 kuldegrader ute, vind og snø. Vi går inn i vårt tredje døgn. Media våkner og begynner å ringe. NTB, Dagsnytt, VG, Frokost TV, God Morgen Norge. Jeg tar ansvar for media og informasjonen som skal ut. De andre i beredskapsgruppa sørger for at jobbene blir gjort på de ulike områder. De melder fra til meg dersom det blir endringer i forhold til hva vi har bestemt eller nye situasjoner oppstår.

Bøndene fortvilt over mangel på aggregater. 4 aggregater fra forsvaret kommer endelig kl. 13.00. To bensinstasjoner til har ordnet seg med aggregat, et par butikker også. Hodelykter deles ut i butikkdøra så folk kan se varene. Butikken holder kjøletemperatur, 4 grader. For varmt for frysevarer. Åpningstidene bekjentgjøres på lokalradioen. HT-Safe i Hamarøy overtar vakttelefon lørdag og vi ber folk ringe dit. Vedsentralen holder åpent.

Vi har 4. møte i beredskapsgruppa. Det er vanskelige arbeidsforhold for kraftlaget. Helikopteret har problemer og kan ikke jobbe. Vi får oversikt over aggregater. Siviltforsvarets sine er for små til institusjoner og gårdsbruk. De er plassert på vannverk og skolebygg der vann kan fryse. Vi får beskjed om at kommunen blir delt i seks soner som kan få strøm to timer to ganger i døgnet. Det vil hjelpe melkebøndene spesielt og holde de fleste fryserne intakt. Folk innretter seg etter det. Har en strøm fra halv to til halv fire så melkes det da, enten det er dag eller natt.

Det er helg. Ikke TV, ikke stereoanlegg, ikke data og noen uten telefon. Det er for kaldt på tenåringsrommet, så de må være sammen med familien i stua der ovnen brenner.

Dagsmønsteret endres. Samtaler og fellesskap skapes. Naboene får besøk. Naboene kommer

på besøk. Ungene er ute og leker. Tenåringer måker vei og hogger ved, og spiller kort og ludo. Det er ikke så verst. Elevene blir oppfordret til å jobbe med ukeplanene sine og ta kontakt med lærer. De gamle på eldresentrene er fornøyd med mye besøk, bemanning hele tiden og hygge rundt vedovnen, men rommene blir for kalde. Nybakt mor på fødeavdelingen får være der så lenge strømmen ikke er hjemme. De fleste har det bra. Noen har det kaldt, 0-2 grader, og ligger påkledd med yttertøy under dyna. Ønsker ikke hjelp. Hvor går grensen for å gripe inn? Det må vurderes av lege. Grensen er ikke nådd.

Planen for nødstrøm på Steigentunet er laget ut fra strømbrudd på ett døgn, kanskje to døgn, men ikke tre, fire, fem, seks... Elektriker må koble om på Steigentunet. Pumpe til septiktanken virker ikke, vaskemaskiner og kjøkkenmaskiner er ute av drift. Flere punkter må inn på nødstrøm.

Søndag

Vi ser at søndag kommer med flygevær og bygevær. Kraftlaget må samhandle med helikopter. Nå må det gå mot slutten. Mange drar til nabokommunen og spiser middag på hotellet. Vi venter på strømmen. Vi avventer situasjonen. Vi har ingen meldinger om alvorlige hendelser. Sensasjonen er at ingen ting skjer. Vi må beholde roen. Panikk og unødvendige engstelige telefoner fra resten av landet trenger vi ikke. Der jeg bor må jeg stå ved stuevinduet for å ha en stabil mobillinje. Hører at media og politikere utenfor kommunen debatterer situasjonen. De får ikke forstyrre konsentrasjonen vår. Vi må holde fokus. Dagsorden må vi sette selv. Vi har en jobb å gjøre til alle har fått strøm. Jeg informerer så godt jeg kan til journalister. Starter kl. 5.30 om morgnen. Avslutter 1.30. Må benytte strømtida mi hjemme mellom halv tolv og halv to om natta. Er aldri hjemme om dagen. Da går vaskemaskin, regninger betales på nettbanken, mobiltelefoner lades, varm mat og lunka dusj gjør godt, nyheter sjekkes på internett. Ser at resten av landet har oppdaga Steigen på vei inn i sitt femte strømløse døgn. TV-stua holder 4 grader og er blitt kjøleskap. Mandagen har vi helt sikkert strøm. De regner med ett dagsverk til for 12 mann på fjellet. Håper været holder. De må ikke ta sjanser. Bedre med et døgn til uten strøm enn å sette sikkerheten for mannskapet på fjellet i fare. TV2 og NRK er i kommunen med TV-team, NTB har kommet. De må dra til Hamarøy. Ingen overnattingssteder eller serveringssteder er åpne. De sier at Steigen er mørklagt nøyaktig ved kommuneskiltet midt inne i tunnelen. Ingen tvil om at de er kommet til Steigen.

Mandag

Det kommer representanter fra Fylkesmannen til beredskapsmøte. Det er vårt 6.møte. Vi føler at vi har kontroll over situasjonen og informasjonen, men vi begynner å bli slitne. Vi fikk ikke strøm i dag heller, men tirsdag vil det være klart, lover kraftlaget med værforbehold. Været er bedre.

Næringslivet står stille. Ordrer må avbestilles. Omsetningen stopper opp. Inntektene stanser, men utgiftene fortsetter. Selv om liv og helse ikke står på spill, er det alvorlig for økonomien til flere bedrifter. Noen klarer delvis å holde drifta i gang med aggregater. Aggregatene skal driftes. Diesel må etterfylles flere ganger i døgnet. Tankbilen kjører og fyller på bensinpumpene. Bensinpumpene har fått aggregat for å kunne fylle på biler og kanner. Drivstofftankene ligger heldigvis høyt så tankbilene kan fylles opp manuelt, for pumpene virker ikke... Bare smoltproduksjonen alene trengte 25 000 liter diesel denne uka.

Med undring registrer jeg at busser og hurtigbåt går som normalt! Jeg registrerte ikke før strømmen kom at havnelys og mololys var slukket i seks dager. Kystverket hadde ikke nødstrøm der. Vi er glad for alle katastrofer som ikke kom. Alle fyrer med ved, brenner stearinlys, omgir seg med gassflasker og parafin. Ingen melding om branntilløp!

Tirsdag

Nødløsningene begynner å svikte. Et aggregat på et eldresenter er ute av drift. Sentralfyren på Steigentunet har problemer. Vi har møte tirsdag formiddag. Det siste uten strøm. Vi vil ikke ha flere. Selv om alle er sikre på at strømmen nå kommer, forbereder jeg meg mentalt på å mobilisere for enda et døgn, men sier det ikke til noen. Det ble ikke nødvendig. Strømmen kom. Neste gang kan vi møtes for oppsummering og evaluering. Om kvelden hadde varmtvannstanken stått på i flere timer. Jeg tømte alt sammen i badekaret og la meg der. Det var en deilig slutt på en lang dag som hadde vart i 6 døgn.

Vi må dokumentere våre erfaringer. Vi må lære hva vi kan gjøre bedre. Andre må vurdere oss om hva vi gjorde rett og galt. Vi må ha svar på leveringssikkerhet, varslingssystemer, beredskap, erstatningsansvar. Både offentlig og privat virksomhet må ha en beredskap, men for hva? Hva skal bedriftene være forberedt på? Hva skal en kommune være forberedt på? De fleste beredskapsplaner baserer seg på telefon. Hva er Telenors beredskap? Hvor bevisst er kommunene på dagligvarebutikker og bensinstasjonenes sentrale funksjon i beredskapen? Hvilke informasjonskanaler har vi. Vi var heldig som hadde lokalradioen. Fylkesmannen kalte inn til et stort evalueringsmøte i februar. NVE evaluerer kraftlaget. Kraftlaget har i tillegg bedt om en ekstern evaluering. Direktoratet for Sikkerhet og Beredskap vil evaluere kommunen. Det er bra. Vi venter på svar.

Foreløpig sier jeg bare at den viktigste beredskapen i kommunen ligger i befolkningens kunnskap og evne til å løse praktiske problemer uten strøm, de ansattes fagkompetanse og lokalkunnskap. De vet alle å finne fram med både lys og lykte, varme hus og mat med ved og parafin, men mest av alt er mye hjertevarme og lokalkunnskap nødvendig. Derfor klarte vi det. Derfor gikk det bra. Det var ingen selvfølge.